

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

28 päivänä toukokuuta 2013*

Muutoksenhaku — Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) — Tiettyihin Osama bin Ladenia, al-Qaida-verkosta ja Talebania lähellä oleviin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvat rajoittavat toimenpiteet — Asetus (EY) N:o 881/2002 — Kumoamiskanne — Asianomaisen poistaminen kyseessä olevien henkilöiden ja yhteisöjen luettelosta — Oikeussuojan tarve

Asiassa C-239/12 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 13.5.2012,

Abdulbasit Abdulrahim, kotipaikka Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan P. Moser, QC, ja barrister E. Grieves, solicitor H. Millerin valtuuttamina,

valittajana,

ja jossa valittajan vastapuolina ovat

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään E. Finnegan ja G. Étienne, ja

Euroopan komissio, asiamiehinään E. Paasivirta ja G. Valero Jordana, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Rosas (esittelevä tuomari), G. Arestis, J. Malenovský ja E. Jarašiūnas sekä tuomarit E. Juhász, A. Borg Barthet, C. Toader, C. G. Fernlund, J. L. da Cruz Vilaça ja C. Vajda,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.12.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 22.1.2013 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

- 1 Abdulbasit Abdulrahim vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-127/09, Abdulrahim vastaan neuvosto ja komissio, 28.2.2012 antaman määräyksen (jäljempänä valituksenalainen määräys), jossa unionin yleinen tuomioistuin on katsonut muun muassa, että lausunnon antaminen kumoamiskanteesta raukeaa; Abdulrahim oli nostanut kanteensa tiettyihin Osama bin Ladenia, al-Qaida-verkostoa ja Talebania lähellä oleviin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä sekä Afganistaniin suuntautuvan tiettyjen tavaroiden ja palvelujen viennin kieltämisestä, Afganistanin Talebania koskevien lentokiellon ja varojen sekä muiden taloudellisten resurssien jäädyttämisen laajentamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 467/2001 kumoamisesta 27.5.2002 annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 881/2002 (EYVL L 139, s. 9), sellaisena kuin se on muutettuna 22.12.2008 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 1330/2008 (EUVL L 345, s. 60), tai asetuksesta N:o 1330/2008.

Asiaa koskevat oikeussäännöt ja asian tausta

- 2 Abdulrahimin nimi lisättiin 21.10.2008 luetteloon, jonka on laatinut Afganistanin tilanteesta 15.10.1999 annetun Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmalla 1267 (1999) perustettu pakotekomitea (jäljempänä pakotekomitean luettelo).
- 3 Tämän perusteella Abdulrahimin nimi lisättiin asetuksella N:o 1330/2008 luetteloon henkilöistä ja yhteisöistä, joiden varat ja muut taloudelliset resurssit on jäädytettävä asetuksen N:o 881/2002 nojalla (jäljempänä riidanalainen luettelo).
- 4 Asetuksen N:o 1330/2008 liitteessä olevassa 1 kohdassa kyseinen lisäys perustellaan seuraavasti:
” – – Muita tietoja: a) – –; b) mukana Libyan islamilaisen taisteluryhmän (LIFG) varainkeruussa; c) ollut Yhdistyneessä kuningaskunnassa LIFG:n johtopaikoilla; d) yhteydessä SANABEL Relief Agencyn johtajiin Ghuma Abd'rabbahiin, Taher Nasufiin ja Abdulbaqi Mohammed Khalediin sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleviin LIFG:n jäseniin, kuten LIFG:n korkea-arvoiseen jäsenen Ismail Kamokaan, joka on tuomittu Yhdistyneessä kuningaskunnassa kesäkuussa 2007 terrorismin rahoittamisesta.”
- 5 Abdulrahim nosti kannekirjelmällä, jonka allekirjoitettu alkuperäiskappale saapui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 15.4.2009, Euroopan unionin neuvostoa ja Euroopan komissiota vastaan kanteen, jossa hän vaati yhtäältä asetuksen N:o 881/2002, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1330/2008, tai asetuksen N:o 1330/2008 kumoamista siltä osin kuin kyseiset toimet koskevat häntä ja toisaalta sen vahingon korvaamista, jonka hän väitti kyseisten toimien aiheuttaneen. Kanne rekisteröitiin asianumerolla T-127/09.
- 6 Kannekirjelmässään Abdulrahim väitti niin neuvoston kuin komissionkin jättäneen selittämättä syyt hänen merkitsemiselleen riidanalaiseen luetteloon. Hänen mukaansa hänelle ei annettu tietoa häntä vastaan esitetyistä seikoista eikä häntä kuultu tässä yhteydessä. Hän katsoi, että hänen varojensa jäädyttämistä koskenut toimenpide oli suhteeton ja vastoin hänen omaisuudensuojaansa ja oikeuttaan yksityiselämään. Lopuksi Abdulrahim väitti, ettei hän ollut koskaan ollut lähellä Osama bin Ladenia, al-Qaida-verkostoa tai Talebania. Hän viittasi Foreign and Commonwealth Officeen 5.11.2008 päivätyyn kirjeeseen, jossa todettiin yhteys al-Qaidaan LIFG:n välityksellä, ja totesi, että vaikka osa LIFG:n Afganistanin ryhmästä oli liittynyt al-Qaidaan vuonna 2007, kaikki ryhmän jäsenet eivät olleet tehneet niin. Abdulrahim totesi joka tapauksessa, että vuodesta 2001 lähtien hän ei enää ollut ollut mukana LIFG:ssä.
- 7 Abdulrahimin nimi poistettiin pakotekomitean luettelosta 22.12.2010.

- 8 Abdulrahimin asianajajat pyysivät 6.1.2011 kirjallisesti komissiota poistamaan hänen nimensä riidanalaisesta luettelosta.
- 9 Abdulrahimin nimi poistettiin riidanalaisesta luettelosta asetuksen N:o 881/2002 muuttamisesta 143. kerran 18.1.2011 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 36/2011 (EUVL L 14, s. 11).
- 10 Komissio toimitti kirjeellä, joka saapui unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 27.7.2011, tälle tuomioistuimelle jäljennöksen asetuksesta N:o 36/2011.
- 11 Asianosaisia kehoitettiin 17.11.2011 päivätyllä unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon kirjeellä lausumaan kirjallisesti asetuksen N:o 36/2011 antamisen vaikutuksista erityisesti Abdulrahimin kanteen kohteen osalta.
- 12 Neuvosto ja komissio vaativat unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 6.12.2011 toimittamissaan kirjallisissa huomautuksissa, että unionin yleinen tuomioistuin toteaisi, että kumoamisvaatimus oli menettänyt kohteensa ja että lausunnon antaminen siitä raukeaa. Vahingonkorvausvaatimuksen ja oikeudenkäyntikulujen osalta nämä toimitelmät pitäytyivät aiemmissa vaatimuksissaan.
- 13 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 6.12.2011 toimittamissaan kirjallisissa huomautuksissa Abdulrahim vastusti sen toteamista, että asetuksen N:o 1330/2008 kumoamisvaatimuksia koskevan lausunnon antaminen raukeaa. Hän esitti erityisesti asiassa T-229/02, PKK vastaan neuvosto, 3.4.2008 annetun tuomion 46–51 kohtaan vedoten argumentit, joista on yhteenvedo valituksenalaisen määräyksen 19 kohdassa ja joihin unionin yleinen tuomioistuin on vastannut samassa määräyksessä.

Valituksenalainen määräys

- 14 Valituksenalainen määräys on annettu unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 113 artiklan nojalla; sen mukaan unionin yleinen tuomioistuin voi milloin tahansa omasta aloitteestaan, asianosaisia kuultuaan ratkaista, onko asia jätettävä tutkimatta ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen vuoksi, tai todeta, että kanne on menettänyt kohteensa ja lausunnon antaminen asiassa raukeaa.
- 15 Valituksenalaisen määräyksen 22 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on muistuttanut oikeuskäytännöstä, jonka mukaan oikeudenkäynnin kohteen on kantajan oikeussuojan tarpeen tavoin oltava olemassa tuomioistuimen ratkaisun julistamiseen saakka sillä uhalla, että lausunnon antaminen asiassa raukeaa, mikä edellyttää sitä, että kanteen lopputulos voi tuottaa kantajalle etua (ks. asia C-362/05 P, Wunenburger v. komissio, tuomio 7.6.2007, Kok., s. I-4333, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; ks. myös vastaavasti yhdistetyt asiat T-494/08-T-500/08 ja T-509/08, Ryanair v. komissio, tuomio 10.12.2010, Kok., s. II-5723, 42 ja 43 kohta).
- 16 Valituksenalaisen määräyksen 24 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on muistuttanut niin ikään, että oikeuskäytännön mukaan se, että vastaajana oleva toimielin peruuttaa tai tietyissä olosuhteissa kumoo riidanalaisen toimen, saa kumoamiskanteen menettämään kohteensa, koska se tuottaa kantajan haluaman tuloksen ja toteuttaa hänen tavoitteensa täysin (ks. asia T-451/04, Mediocurso v. komissio, määräys 28.3.2006, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; asia T-142/11, SIR v. neuvosto, määräys 6.7.2011, 18 kohta ja asia T-160/11, Petroci v. neuvosto, määräys 6.7.2011, 15 kohta).
- 17 Valituksenalaisen määräyksen 27 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on todennut, että komissio oli poistanut asetuksella N:o 36/2011 Abdulrahimin nimen riidanalaisesta luettelosta, johon nimi oli merkitty asetuksella N:o 1330/2008. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan nimen poistaminen merkitsi asetuksen N:o 1330/2008 kumoamista asetuksella N:o 36/2011 siltä osin kuin asetus N:o 1330/2008 koski Abdulrahimia.

- 18 Valituksenalaisen määräyksen 29 ja 30 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on palauttanut mieleen, että kumoamiskanteen yhteydessä kantajalla voi kyllä säilyä intressi saada tuomioistuimessa kumotuksi toimi, joka on lainsäädännöllä kumottu oikeudenkäynnin aikana, jos kyseisen toimen kumoamisella tuomioistuimessa voi sellaisenaan olla oikeudellisia vaikutuksia (asia T-25/96, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen ja Hapag-Lloyd v. komissio, määräys 14.3.1997, Kok., s. II-363, 16 kohta ja asia T-184/01, IMS Health v. komissio, määräys 10.3.2005, Kok., s. II-817, 38 kohta). Toimielimen, jonka antaman toimen tuomioistuin kumoaa, on nimittäin SEUT 266 artiklan nojalla toteutettava toimenpiteet tuomion panemiseksi täytäntöön. Nämä toimenpiteet eivät koske sitä, että toimi sellaisenaan poistetaan unionin oikeusjärjestyksestä, koska tällainen seuraus aiheutuu jo itsessään siitä, että tuomioistuin kumoaa kyseisen toimen. Täytäntöönpanotoimenpiteillä pyritään pikemminkin poistamaan kumoamistuomiolla todetut lainvastaisuudet. Kyseinen toimielin voi näin ollen joutua palauttamaan kantajan tilanteen riittävällä tavalla ennalleen tai estämään samanlaisen toimen antamisen (ks. em. asia Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen ja Hapag-Lloyd v. komissio, määräyksen 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 19 Valituksenalaisen määräyksen 31 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että käsiteltävässä asiassa oikeudenkäyntiasiakirjoista ja Abdulrahimin argumenteista ei ilmennyt, että kumoamiskanne voisi asetuksen N:o 36/2011 antamisen jälkeen tuottaa Abdulrahimille saman määräyksen 22 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettua etua siten, että hänellä olisi edelleen oikeussuojan tarve.
- 20 Erityisesti ja ensinnäkin siitä, että unionin toimielimen toimen kumoaminen lainsäädännöllä ei merkitse toimen lainvastaisuuden tunnustamista ja tällainen kumoaminen vaikuttaa ex nunc toisin kuin kumoamistuomio, jonka nojalla on niin, että sillä kumottu toimi poistetaan oikeusjärjestyksestä taannehtivasti eikä sen katsota koskaan olleen olemassa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok., s. II-2941, 46 kohta), unionin yleinen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen määräyksen 32 kohdassa, ettei kyseinen seikka voi olla perusteena Abdulrahimin intressille saada asetus N:o 1330/2008 kumotuksi tuomioistuimessa.
- 21 Valituksenalaisen määräyksen 33 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että yhtäältä mikään seikka ei osoita, että asetuksen N:o 1330/2008 poistaminen ex tunc tuottaisi Abdulrahimille minkäänlaista etua. Mikään ei etenkään osoita, että tuomio, jolla mainittu asetus kumottaisiin, pakottaisi komission toteuttamaan SEUT 266 artiklan mukaisesti toimenpiteitä mahdollisesti todetun lainvastaisuuden poistamiseksi.
- 22 Valituksenalaisen määräyksen 34 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on todennut, että toisaalta väitetyn lainvastaisuuden tunnustaminen itsessään voi kyllä olla yksi SEUT 268 artiklaan ja SEUT 340 artiklaan perustuvassa vahingonkorvauskanteessa vaadittavista korvausmuodoista. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan se ei kuitenkaan riitä perusteeksi oikeussuojan tarpeen jatkumiselle SEUT 263 ja SEUT 264 artiklaan perustuvissa riita-asioissa, jotka koskevat toimielinten toimien kumoamista tuomioistuimessa. Päinvastaisessa tapauksessa kantajalla olisi edelleen intressi vaatia tuomioistuimessa toimen kumoamista, vaikka toimi on peruutettu tai kumottu lainsäädännöllä, mikä ei sopisi yhteen valituksenalaisen määräyksen 24 ja 29 kohdassa tarkoitettun ja tämän tuomion 16 ja 18 kohdassa mainitun oikeuskäytännön kanssa.
- 23 Oikeuskäytännöstään, jonka mukaan kantajalla voi säilyä intressi saada tuomioistuimessa kumotuksi päätös, jolla määrätään rajoittavia toimenpiteitä ja joka on kumottu ja korvattu toisella toimella (ks. vastaavasti em. asia PKK v. neuvosto, tuomion 46–51 kohta ja lisäksi asia T-228/02, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran v. neuvosto, tuomio 12.12.2006, Kok., s. II-4665, 35 kohta; asia T-327/03, Al-Aqsa v. neuvosto, tuomio 11.7.2007, 39 kohta ja asia T-256/07, People's Mojahedin Organization of Iran v. neuvosto, tuomio 23.10.2008, Kok., s. II-3019, 48 kohta), unionin yleinen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen määräyksen 35 kohdassa, että tämä oikeuskäytäntö on syntynyt erityisessä tilanteessa, joka eroaa nyt käsiteltävän asian tilanteesta. Erotuksena asetuksesta

N:o 1330/2008 kyseiset asiat koskivat näet toimia, jotka oli paitsi kumottu myös korvattu uusilla toimilla siten, että kyseisiä yhteisöjä koskeneet rajoittavat toimenpiteet säilytettiin. Kumottujen toimien alkuperäiset vaikutukset kyseisiin yhteisöihin siis jatkuivat ne korvanneiden toimien välityksellä. Unionin yleinen tuomioistuin on kuitenkin katsonut nyt käsiteltävästä asiasta, että asetuksella N:o 36/2011 vain poistetaan Abdulrahimin nimi riidanalaisesta luettelosta ja kumotaan siten implisiittisesti asetus N:o 1330/2008 siltä osin kuin se koskee Abdulrahimia, muttei korvata tällä asetuksella säädettyjä toimenpiteitä uusilla toimenpiteillä. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan kyseisen asetuksen vaikutukset eivät siis jatku. Lisäksi sen mielestä mainittu oikeuskäytäntö perustuu sen, että toimi kumotaan lainsäädännöllä, vaikutusten ja sen, että toimi kumotaan tuomioistuimessa, vaikutusten väliseen eroon, jolla ei nyt käsiteltävässä asiassa ole merkitystä, kuten valituksenalaisen määräyksen 32 kohdasta ilmenee.

- 24 Valituksenalaisen määräyksen 36 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on todennut, että mainittua erottelua tukee unionin tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa C-399/06 P ja C-403/06 P, Hassan ja Ayadi vastaan neuvosto ja komissio, 3.12.2009 antama tuomio (Kok., s. I-11393). Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin on katsonut, että sen sijaan, että unionin tuomioistuin olisi automaattisesti päättellyt, että kyseessä olleilla valittajilla oli edelleen oikeussuojan tarve mainittuun tuomioon johtaneissa asioissa, se pohti kyseisen tuomion 57 kohdassa omasta aloitteestaan yhtäältä sitä, oliko ratkaisun antaminen asioissa vielä tarpeen, kun otettiin huomioon riidanalaisen asetuksen peruuttaminen ja sen korvaaminen taannehtivasti toisella toimella. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan unionin tuomioistuin totesi toisaalta saman tuomion 59–63 kohdassa, että sen käsiteltävänä olleissa asioissa oli useita erityispiirteitä, joiden perusteella se päätteli saman tuomion 64 ja 65 kohdassa, että ”näissä erityisissä olosuhteissa” uuden toimen antamisen ja sen, että kyseessä ollut asetus kumottiin samanaikaisesti lainsäädännöllä, ei voitu katsoa vastaavan sitä, että kyseinen asetus vain kumotaan tuomioistuimessa, toisin kuin yhteisöjen tuomioistuin oli katsonut asiassa C-123/92, Lezzi Pietro vastaan komissio, 8.3.1993 antamassaan määräyksessä (Kok., s. I-809). Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tällaisia erityispiirteitä ei kuitenkaan ole nyt käsiteltävässä asiassa. Se on todennut erityisesti, että asetus N:o 36/2011 on nyt käsiteltävässä asiassa lopullinen, koska siitä ei voi enää nostaa kumoamiskannetta. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan voidaan siis sulkea pois se, että asetus N:o 1330/2008 tulisi uudelleen voimaan Abdulrahimin osalta, toisin kuin unionin tuomioistuin totesi edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Hassan ja Ayadi vastaan neuvosto ja komissio antamansa tuomion 63 kohdassa.
- 25 Toiseksi siitä, että kantajalla voi edelleen olla intressi vaatia tuomioistuimessa unionin toimielimen toimen kumoamista, jotta lainvastaisuus, joka siihen väitetään liittyvän, ei toistuisi tulevaisuudessa, unionin yleinen tuomioistuin on muistuttanut valituksenalaisen määräyksen 37 kohdassa, että tällainen SEUT 266 artiklan ensimmäisestä kohdasta johtuva oikeussuojan tarve voi olla olemassa vain, jos väitetty lainvastaisuus voi toistua tulevaisuudessa riippumatta kanteeseen johtaneen asian olosuhteista (em. asia Wunenburger v. komissio, tuomion 51 ja 52 kohta). Nyt käsiteltävän asian asiakirja-aineistossa ei kuitenkaan mikään viittaa tähän. Unionin yleinen tuomioistuin on katsonut päinvastoin, että koska asetus N:o 36/2011 on annettu Abdulrahimin erityisen tilanteen sekä ilmeisesti Libyan tilanteen kehityksen perusteella, ei näytä todennäköiseltä, että väitetty lainvastaisuus voisi toistua tulevaisuudessa riippumatta kanteeseen johtaneista olosuhteista.
- 26 Kolmanneksi argumentista, jonka mukaan seuraamuksen määrääminen kansainvälisen oikeuden pakottavan normin väitetystä rikkomisesta olisi erittäin tärkeän yleisen edun mukaista, unionin yleinen tuomioistuin on katsonut valituksenalaisen määräyksen 38 kohdassa, että vaikka se ei tältä osin mitenkään hyväksy komission jäämistä seuraamuksitta, argumentti ei riitä perusteeksi Abdulrahimin henkilökohtaiselle intressille jatkaa kanteen ajamista. Vaikka komission onkin noudatettava kansainvälisen oikeuden pakottavia normeja eikä sillä ole oikeutta tehdä päätöstä kidutuksella saatujen tietojen perusteella, kuten Abdulrahim toteaa, kantajan kanneoikeus ei voi perustua yleiseen etuun tai toimielinten etuun, vaan hän voi vedota ainoastaan omaan henkilökohtaiseen etuunsa ja seikkoihin, jotka ovat hänelle henkilökohtaisesti vastaisia (ks. vastaavasti asia 85/82, Schloh v. neuvosto, tuomio 30.6.1983, Kok., s. 2105, 14 kohta).

- 27 Neljänneksi mahdollisista vahingollisista seurauksista, joita asetuksen N:o 1330/2008 väitetystä lainvastaisuudesta voi aiheutua, unionin yleinen tuomioistuin on huomauttanut valituksenalaisen määräyksen 39 kohdassa, että vastaajina olleiden toimielinten esittämä vaatimus lausunnon antamisen raukeamisen toteamisesta koski ainoastaan mainitun asetuksen kumoamisvaatimuksia. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan Abdulrahim voi siis edelleen vapaasti vaatia korvausta vahingosta, jonka hän väittää kärsineensä, SEUT 268 artiklaan ja SEUT 340 artiklan toiseen ja kolmanteen kohtaan perustuvassa vahingonkorvausvaatimuksessaan.
- 28 Viidenneksi argumentista, jonka mukaan Abdulrahimille aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamiseksi oli saatava ratkaisu siitä, oliko kanne perusteltu, unionin yleinen tuomioistuin on viitannut valituksenalaisen määräyksen 40 kohdassa ratkaisuunsa oikeudenkäyntikuluista.
- 29 Unionin yleinen tuomioistuin on katsonut päätelmänään valituksenalaisen määräyksen 41 kohdassa, että lausunnon antaminen asetuksen N:o 1330/2008 kumoamisvaatimuksista raukeaa.
- 30 Vahingonkorvausvaatimuksesta unionin yleinen tuomioistuin on katsonut, että se on selvästi oikeudellisesti perusteeton ja siltä jopa selvästi puuttuvat tutkittavaksi ottamisen edellytykset, kun otetaan huomioon oikeudenkäyntiasiakirjat, asiakirja-aineistosta ilmenevät seikat sekä asianosaisten kirjallisesti esittämät selvitykset.
- 31 Muistutettuaan valituksenalaisen määräyksen 45 kohdassa unionin elinten lainvastaista menettelyä koskevan, sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen edellytyksistä unionin yleinen tuomioistuin on todennut saman määräyksen 48 kohdassa, että vahingon määrää ei ole esitetty eikä vahinkoa ole näytetty toteen.
- 32 Unionin yleinen tuomioistuin on myös katsonut valituksenalaisen määräyksen 52 kohdassa, että käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien toimien ja väitetyn vahingon välistä syy-yhteyttä ei ole näytetty toteen, koska Abdulrahimin väittämä aineellinen vahinko, joka syntyi siitä, että hänen varansa, rahoituksen lähteensä ja muut taloudelliset resurssinsa eivät olleet hänen saatavillaan, ja jossa oli kyse niiden käyttöoikeuden epäämisestä, ei aiheutunut suoraan ja välittömästi kyseisten toimien antamisesta vaan aikaisempien päätösten tekemisestä; nämä päätökset olivat yhtäältä 21.10.2008 tehty pakotekomitean päätös, jolla hänen nimensä lisättiin kyseisen komitean luetteloon, ja toisaalta Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten päätös, jolla häneen kohdistettiin rajoittavia toimenpiteitä.

Vaatimukset

- 33 Abdulrahim vaatii, että unionin tuomioistuin
- kumoaa valituksenalaisen määräyksen
 - toteaa, ettei hänen kumoamiskanteensa ollut menettänyt kohdettaan
 - palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen hänen kumoamiskanteensa ratkaisemiseksi ja
 - velvoittaa komission korvaamaan tästä valituksesta ja asian käsittelystä unionin yleisessä tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut, mukaan lukien kulut, jotka liittyvät huomautuksiin, jotka esitettiin unionin yleisen tuomioistuimen kehotuksesta.
- 34 Neuvosto ja komissio vaativat, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen ja velvoittaa Abdulrahimin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valitus

- 35 Valittaja vetoaa valituksensa tueksi tehokasta muutoksenhakukeinoa ja tehokasta oikeussuojaa koskevaan oikeuteensa. Paitsi unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (asia C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores v. neuvosto, tuomio 25.7.2002, Kok., s. I-6677, 38 ja 39 kohta ja asia C-229/05 P, PKK ja KNK v. neuvosto, tuomio 18.1.2007, Kok., s. I-439, 76 ja 77 kohta) valittaja vetoaa myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklaan ja 52 artiklan 3 kohtaan sekä sen 7 artiklaan, joka vastaa Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 8 artiklaa ja jonka mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan.
- 36 Valittaja vetoaa argumentaationsa tueksi erityisesti kahteen valitusperusteeseen, joista ensimmäisessä on kolme osaa.

Ensimmäinen valitusperuste

Ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen jättäessään kuulematta julkisasiamiestä

- 37 Valittaja väittää, että jättäessään kuulematta julkisasiamiestä ennen ratkaisun antamista unionin yleinen tuomioistuin on rikkonut työjärjestyksensä 114 artiklan 4 kohtaa, johon viitataan työjärjestyksen 113 artiklassa, jonka nojalla valituksenalainen määräys on annettu.
- 38 On kuitenkin niin, että – kuten neuvosto ja komissio ovat perustellusti muistuttaneet – unionin yleisen tuomioistuimen velvollisuutta kuulla julkisasiamiestä ennen ratkaisun antamista on luettava unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 2 artiklan 2 kohdan ja 18 ja 19 artiklan valossa, joista ilmenee yhtäältä, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomarin nimeäminen julkisasiamieheksi on valinnanvaraista silloin, kun kyseinen tuomioistuin kokoontuu jaostossa, ja toisaalta, että kyseisen työjärjestyksen viittauksia julkisasiamieheen sovelletaan ainoastaan tapauksiin, joissa on tosiasiallisesti nimetty tuomari julkisasiamieheksi (asia C-580/08 P, Srinivasan v. oikeusasiamies, määräys 25.6.2009, 35 kohta; asia C-266/10 P, Seacid v. parlamentti ja neuvosto, määräys 22.10.2010, 11 kohta ja asia C-426/10 P, Bell & Ross v. SMHV, tuomio 22.9.2011, 28 kohta, Kok., s. I-8849).
- 39 Abdulrahimin unionin yleisessä tuomioistuimessa nostaman kanteen käsittelemiseksi, mikä annettiin kyseisen tuomioistuimen toisen jaoston tehtäväksi, ei ollut nimetty julkisasiamiestä, joten julkisasiamiehen kuulemiseen ennen sen toteamista, että lausunnon antaminen asiassa raukeaa, ei ollut velvollisuutta.
- 40 Niinpä ensimmäisen valitusperusteen ensimmäinen osa ei ole perusteltu.

Ensimmäisen valitusperusteen toinen osa, jonka mukaan oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on loukattu

- 41 Valittaja väittää, että jättäessään pyytämättä häntä esittämään huomautuksia tarpeesta aloittaa asian käsittelyn suullinen vaihe unionin yleinen tuomioistuin on loukannut oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Valittaja korostaa, että unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 120 artiklan, sellaisena kuin sitä oli sovellettava valituksen vireillepanopäivänä, mukaan asianosainen voi esittää huomautuksia ennen kuin tehdään päätös asian käsittelyn mahdollisen suullisen vaiheen aloittamisesta. Mikään ei oikeuta eri lähestymistapaa unionin yleisessä tuomioistuimessa. Valittajan mielestä unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artikla, sellaisena kuin unionin yleinen tuomioistuin on sitä tulkinnut, ei ole perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen.

- 42 Tästä on huomattava, että unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 113 artiklan soveltaminen ei takaa suullisen käsittelyn aloittamista, koska unionin yleinen tuomioistuin voi työjärjestyksensä 114 artiklan 3 kohdan, johon työjärjestyksen 113 artiklassa viitataan, mukaisesti tehdä asiassa ratkaisun pelkästään kirjallisen käsittelyn päätteeksi (asia C-547/03 P, AIT v. komissio, tuomio 19.1.2006, Kok., s. I-845, 35 kohta ja asia C-417/04 P, Regione Siciliana, tuomio 2.5.2006, Kok., s. I-3881, 37 kohta).
- 43 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 113 artiklan mukaan kyseisen tuomioistuimen on kuitenkin kuultava asianosaisia ennen kuin se ratkaisee, onko asia jätettävä tutkimatta ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen vuoksi, tai toteaa, että kanne on menettänyt kohteensa ja lausunnon antaminen asiassa raukeaa. Mainitun määräyksen mukaisesti Abdulrahimia pyydettiin lausumaan kirjallisesti asetuksen N:o 36/2011 antamisesta tehtävistä päätelmistä, erityisesti kanteensa kohteen kannalta. Hän saattoi siis odottaa, että jos unionin yleinen tuomioistuin katsoisi kanteen menettäneen kohteensa, se antaisi ratkaisun määräyksellä, koska kyseessä on yksi niistä mainitussa 113 artiklassa tarkoitetuista tilanteista, joissa unionin yleinen tuomioistuin voi milloin tahansa antaa ratkaisun.
- 44 Tästä seuraa, että – toisin kuin valittaja väittää – unionin yleinen tuomioistuin ei ole loukannut perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattua oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin pyytäessään häntä lausumaan kanteen kohteen säilymisestä ja jättäessään kysymättä häneltä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloittamisen tarkoituksenmukaisuudesta.
- 45 Edellä esitetyn seurauksena ensimmäisen valitusperusteen toinen osa ei ole perusteltu.

Ensimmäisen valitusperusteen kolmas osa, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen jättäessään aloittamatta asian käsittelyn suullisen vaiheen

- 46 Valittaja väittää ensimmäisen valitusperusteen kolmannessa osassa, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen jättäessään aloittamatta asian käsittelyn suullisen vaiheen. Valittaja katsoo, että unionin yleisellä tuomioistuimella on vain poikkeuksellisesti mahdollisuus sivuuttaa tämä vaihe, joka on tärkeä osa keinoja, jotka kantaja on saanut käyttöönsä argumenttiansa esittämiseksi tehokkaasti. Valittajan mukaan käsittelyn suullinen vaihe olisi jätettävä pois vain asioissa, joihin ei liity mitään olennaisen tärkeää oikeudellista ja/tai tosiseikastoa koskevaa kysymystä. Hän huomauttaa, että hänen unionin yleiselle tuomioistuimelle osoittamansa vastauksen, joka koski hänen oikeussuojan tarpeensa jatkumista, ja neuvoston ja komission lyhyiden huomautusten jälkeen unionin yleinen tuomioistuin antoi suoraan ratkaisun.
- 47 Valittajan mukaan unionin yleisen tuomioistuimen päättely kohdistuu lähes kokonaisuudessaan sellaisiin seikkoihin ja sellaiseen oikeuskäytäntöön, joista ei vaihdettu näkemyksiä ja joista valittaja ei saanut tilaisuutta tulla kuulluksi kirjallisesti eikä myöskään suullisesti. Jos ei oteta lukuun unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntöviittauksia, se on erityisesti ottanut esille Libyan tilannetta koskevia tosiseikkoja ja todennut olevan epätodennäköistä, että väitetty lainvastaisuus voisi toistua tulevaisuudessa.
- 48 Kuten komissio huomauttaa, unionin yleinen tuomioistuin saattoi työjärjestyksensä 113 artiklan ja 114 artiklan 3 kohdan mukaisesti antaa valituksenalaisen määräyksen aloittamatta asian käsittelyn suullista vaihetta, koska se katsoi saaneensa riittävästi tietoa ja koska valittajalla oli ollut mahdollisuus, jota hän myös käytti, esittää unionin yleisen tuomioistuimen kehotuksesta kirjalliset huomautuksensa vastaajina olleiden toimielinten vaatimuksista, joiden mukaan lausunnon antaminen asiassa raukeaa, ja esittää siten argumentit, joiden perusteella hän vastusti kyseisiä vaatimuksia.

- 49 Valituksenalaisen määräyksen perusteluista ja siinä mainitusta oikeuskäytännöstä on korostettava, että vaikka unionin yleisen tuomioistuimen onkin kunnioitettava asianosaisten puolustautumisoikeuksia, sillä ei kuitenkaan voi olla velvollisuutta pyytää asianosaisia ottamaan kantaa päätteeseen, jota se aikoo noudattaa ratkaistakseen käsiteltävänä olevan asian.
- 50 Näistä seikoista seuraa, ettei myöskään ensimmäisen valitusperusteen kolmas osa ole perusteltu, joten tätä valitusperustetta ei voida hyväksyä.

Toinen valitusperuste, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan kanteen menettäneen kohteensa

Asianosaisten lausumat

- 51 Abdulrahim väittää unionin yleisen tuomioistuimen soveltaneen liian rajoittavaa kriteeriä oikeussuojan tarpeen käsitteestä. Hänen mukaansa kanteen ei saa todeta menettäneen kohteensa, jos vähäinkin kärsitty vahinko voidaan korjata jatkamalla kanteen käsittelyä, koska tämä tuottaa kantajalle etua. Hän katsoo nyt käsiteltävässä asiassa, että hänen kumoamiskanteensa voi lopettaa sen, että hänen Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa tarkoitettua oikeuttaan nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta edelleen loukataan, palauttaa hänen maineensa, poistaa esteet työhönotolta ja liikkumiselta sekä poistaa hänen kirjaamisestaan riidanalaiseen luetteloon aiheutuneet seuraukset hänen itsensä osalta sekä siltä osin kuin se vaikuttaa hänen perheeseensä ja alistaa tämän rajoittaville toimenpiteille.
- 52 Valittajan mukaan unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen ja on soveltanut virheellisesti kumoamisen tuottaman edun kriteeriä katsoessaan valituksenalaisen määräyksen 33 kohdassa, että tällaisesta edusta voi olla kyse vain, jos komissio ja/tai neuvosto antavat SEUT 266 artiklan mukaisesti toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on poistaa mahdollisesti todettu lainvastaisuus. Tietyissä tilanteissa toimen kumoaminen tuomioistuimessa ei edellytä minkään myöhemmän toimenpiteen antamista. Kumoamisen edellytyksenä ei myöskään voi olla se, että toimen antaja on velvollinen toimimaan sen jälkeen tietyllä tavalla.
- 53 Valittajan mielestä unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisu on vastoin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklasta johtuvaa prosessuaalista taetta, jonka mukaan hänellä on oltava mahdollisuus riitauttaa häneen kohdistetut syytökset toimielimen aiheuttaman vahingon korjaamiseksi. Jos valittajalla ei katsottaisi olevan oikeussuojan tarvetta, komissio voisi riidanalaisen toimenpiteen kumoamalla kiertää unionin tuomioistuinten harjoittaman valvonnan, mikä olisi ristiriidassa oikeusvaltioperiaatteen kanssa ja antaisi kyseiselle toimielimelle mahdollisuuden välttyä kaikelta vastuulta.
- 54 Valittaja toteaa unionin yleisen tuomioistuimen myöntävän, että vahingon puuttuessa se, että lainvastaisuus voi jatkossa toistua, riittää päätelmään, jonka mukaan menettelyn jatkamiseen on edelleen intressi (em. asia Wunenburger v. komissio, tuomion 58 ja 59 kohta). Hän väittää, että nyt käsiteltävässä asiassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan rikkominen perustuu siihen, että on käytetty kidutuksella saatuja tietoja. Unionin yleinen tuomioistuin on kuitenkin jättänyt huomiotta, että sääntöjenvastaisuudet, joihin hän on vedonnut kanteensa tueksi, ovat luonteeltaan systemisiä ja ne voivat toistua. Valittaja siis väittää, että hänellä on ilmiselvä intressi saada tämä seikka ratkaistuksi tuomioistuimessa, koska seikka on perustana sille, että häntä on pidetty terroristijärjestöä lähellä olevana henkilönä.
- 55 Valittaja katsoo joka tapauksessa, että kun otetaan huomioon asetuksessa N:o 1330/2008 säädettyjen kaltaisten rajoittavien toimenpiteiden taustalla olevien poliittisten tilanteiden nopea kehitys, unionin yleisen tuomioistuimen lähestymistapa on erityisen huolestuttava. Hänen nimensä poistamista riidanalaisesta luettelosta ei nimittäin ole perusteltu eikä unionin yleinen tuomioistuin voi tehdä

- sellaista päätelmää, ettei valittajaa merkitä luetteloon uudelleen. Hänen merkitsemiseensä kyseiseen luetteloon voidaan vedota perusteena tai tukena mille tahansa tulevalle jäsenvaltion vaatimukselle merkitä hänet uudelleen mainittuun luetteloon. Lopuksi poliittisten tilanteiden nopeiden muutosten vaikutusta ei voida sivuuttaa, kuten unionin yleinen tuomioistuin on myöntänyt viittaamalla Libyan tilanteeseen.
- 56 Neuvosto ja komissio korostavat, että valittaja vaati itseään koskeneiden rajoittavien toimenpiteiden poistamista ja että asetuksen N:o 36/2011 antamisella oli tällainen vaikutus. Ne muistuttavat tässä yhteydessä oikeuskäytännöstä, jonka mukaan intressi saada lainsäädännöllä kumottu toimi kumotuksi tuomioistuimessa edellyttää, että kyseisen toimen kumoamisella tuomioistuimessa voi sellaisenaan olla oikeudellisia vaikutuksia.
- 57 Tässä yhteydessä neuvosto ja komissio kiistävät valittajan argumentit, jotka koskevat oikeussuojan tarpeen säilymistä siltä osin kuin kyse on hänen maineensa palauttamisesta ja sen estämisestä, että hänet merkitään uudelleen riidanalaiseen luetteloon. Komissio palauttaa mieleen, ettei tuomiossa olisi voitu viitata ajanjaksoon, joka edelsi päivämäärää 22.12.2008, jolloin valittaja merkittiin riidanalaiseen luetteloon. Lisäksi valittaja vetosi kanteessaan perusteisiin, jotka koskivat puolustautumisoikeuksien, oikeussuojaa koskevan oikeuden ja hänen omaisuudensuojansa loukkaamista, muttei vedonnut siihen, että olisi tehty arviointivirhe siinä, oliko hän lähellä al-Qaida-verkostoa vai ei. Niinpä tuomio, jossa asetus N:o 1330/2008 olisi kumottu prosessuaalisilla perusteilla, ei olisi johtanut hänen maineensa palautumiseen.
- 58 Neuvoston ja komission mielestä sekään, ettei unionin yleinen tuomioistuin ole antanut asiaratkaisua sisältävää tuomiota, ei merkitse sellaista riskiä, että valittajan merkitseminen kyseiseen luetteloon tulisi uudelleen voimaan. Niiden mukaan nimittäin asetuksen N:o 881/2002 muuttamisesta 22.12.2009 annetulla neuvoston asetuksella (EU) N:o 1286/2009 (EUVL L 346, s. 42) on sisällytetty ensin mainittuun asetukseen 7 a artikla, jonka nojalla uusi merkitsemispäätös voidaan tehdä vain, jos komissio saa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvostolta perustelut, jotka sen on viipymättä merkitsemispäätöksensä tehtyään ilmoitettava kyseessä olevalle henkilölle, jotta tämä voi esittää huomautuksensa siinä tarkoituksessa, että komissio mahdollisesti tarkastelee päätöstään uudelleen. Nyt käsiteltävässä asiassa Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätös poistaa valittaja pakotekomitean luettelosta ei jätä sijaa minkäänlaiselle epäilylle sen kannalta, ettei valittajaa merkitä luetteloon uudelleen, jolleivät tosiseikkoja koskevat olosuhteet muutu. Unionin yleisen tuomioistuimen tuomiolla ei myöskään olisi vaikutusta turvallisuusneuvoston päätökseen poistaa asianomainen kyseisestä luettelosta joulukuussa 2010.
- 59 Väitettyjen lainvastaisuuksien systeemisestä luonteesta neuvosto ja komissio toistavat, että kumoamiskanne koski vain valittajan merkitsemistä riidanalaiseen luetteloon ja että kumoaminen olisi koskenut vain valittajaa. Ratkaistavana ei siis ole kysymystä systeemisestä vaikutuksesta.
- 60 Neuvosto ja komissio korostavat lopuksi, että nyt käsiteltävä asia poikkeaa edellä mainitusta asiasta PKK vastaan neuvosto ja muista valituksessa mainituista asioista. Niiden mukaan näissä viimeksi mainituissa asioissa kantajat olivat edelleen merkittynä kyseisiin luetteloihin silloin, kun heidän kumoamisvaatimuksensa ratkaistiin tuomioistuimessa, kun taas nyt käsiteltävässä asiassa valittajan nimi oli poistettu riidanalaisesta luettelosta. Komissio vertaa nyt käsiteltävää asiaa myös asiaan C-27/09 P, Ranska vastaan People's Mojahedin Organization of Iran, jossa annettiin tuomio 21.12.2011 (43-50 kohta, Kok., s. I-13427) ja jossa Ranskan tasavalta katsoi, että valituksella oli edelleen kohde, koska kyseisen jäsenvaltion mukaan unionin oikeusjärjestyksessä oli pysyttävä päätös sisällyttää People's Mojahedin Organization of Iran luettelossa, joka sisältyi erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi 27.12.2001 hyväksytyn neuvoston yhteisen kannan 2001/931/YUTP (EYVL L 344, s. 93) liitteeseen. Nyt käsiteltävässä asiassa valittajan ja komission välillä ei ole riitaa valittajan poistamisesta riidanalaisesta luettelosta.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 61 Valituksenalaisen määräyksen 22 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on muistuttanut vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, jonka mukaan kantajan oikeussuojan tarpeen on, kun otetaan huomioon kanteen kohde, oltava olemassa kannetta nostettaessa, tai muuten kanne jätetään tutkimatta. Tämän oikeudenkäynnin kohteen on oikeussuojan tarpeen tavoin oltava olemassa tuomioistuimen ratkaisun julistamiseen saakka sillä uhalla, että lausunnon antaminen asiassa raukeaa, mikä edellyttää sitä, että kanteen lopputulos voi tuottaa kantajalle etua (ks. em. asia Wunenburger v. komissio, tuomion 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja yhdistetyt asiat C-373/06 P, C-379/06 P ja C-382/06 P, Flaherty ym. v. komissio, tuomio 17.4.2008, Kok., s. I-2649, 25 kohta).
- 62 Unionin tuomioistuin on katsonut eri olosuhteissa, ettei kantajan oikeussuojan tarve välttämättä lopu sen takia, että kantajan riitauttaman toimen vaikutukset ovat lakanneet oikeudenkäynnin aikana.
- 63 Niinpä unionin tuomioistuin on todennut muun muassa, että kantajalla voi säilyä intressi vaatia tuomioistuimessa päätöksen kumoamista joko saadakseen tilanteensa palautetuksi ennalleen (asia 92/78, Simmenthal v. komissio, tuomio 6.3.1979, Kok., s. 777, 32 kohta) tai saadakseen riidanalaisen toimen antajan tekemään jatkossa asianmukaiset muutokset ja siten estämään sen riskin, että lainvastaisuus, jonka väitetään rasittavan riidanalaista toimea, toistuu (ks. vastaavasti em. asia Simmenthal v. komissio, tuomion 32 kohta; asia 53/85, AKZO Chemie ja AKZO Chemie UK v. komissio, tuomio 24.6.1986, Kok., s. 1965, Kok. Ep. VIII, s. 674, 21 kohta ja em. asia Wunenburger v. komissio, tuomion 50 kohta).
- 64 Asiassa, jossa olivat vastakkain hankintamenettelystä sääntöjenvastaisesti syrjäytetty yritys ja komissio, yhteisöjen tuomioistuin totesi, että niissäkin tapauksissa, joissa olosuhteiden takia osoittautuu mahdottomaksi panna täytäntöön toimieliimen, joka on tuomioistuimen kumoaman toimen antaja, velvollisuus toteuttaa toimenpiteet kumoamistuomion panemiseksi täytäntöön, kumoamiskanteen ajamiseen voi säilyä intressi, koska se on perustana mahdolliselle vahingonkorvauskanteelle (asia 76/79, Könecke Fleischwarenfabrik v. komissio, tuomio 5.3.1980, Kok., s. 665, 9 kohta).
- 65 Tästä oikeuskäytännöstä ilmenee, että kantajan oikeussuojan tarpeen jatkumista on arvioitava konkreettisesti ottamalla muun muassa huomioon väitetyn lainvastaisuuden seuraukset ja väitetyn vahingon luonne.
- 66 Valittaja on esittänyt sekä unionin yleisessä tuomioistuimessa että unionin tuomioistuimessa eri syitä, joilla hänen mielestään voidaan perustella hänen oikeussuojan tarpeensa jatkuminen siitä huolimatta, että hänen nimensä on asetuksella N:o 36/2011 poistettu asetuksessa N:o 881/2002, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1330/2008, olevan liitteen I kohdasta ”Luonnolliset henkilöt”. On kuitenkin täsmennettävä, ettei kaikkia valittajan esittämiä perusteita ole tarpeen tutkia, jos yksi niistä riittää osoittamaan oikeussuojan tarpeen säilymisen.
- 67 Valituksenalaisen määräyksen 28 ja 31 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on todennut, että asetuksen N:o 36/2011 antaminen on toteuttanut täysin Abdulrahimin tavoitteet, koska sillä on poistettu hänen nimensä riidanalaisesta luettelosta, joten hänen kumoamiskanteensa ei enää voi tuottaa hänelle etua ja hänen oikeussuojan tarpeensa on siis lakannut.
- 68 Tässä yhteydessä on huomattava, että valituksenalaisen määräyksen 32 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on kyllä muistuttanut perustellusti, että unionin toimieliimen toimen kumoaminen lainsäädännöllä, mikä ei merkitse toimen lainvastaisuuden tunnustamista ja vaikuttaa ex nunc, eroaa kumoamistuomiosta, jonka nojalla on niin, että sillä kumottu toimi poistetaan oikeusjärjestyksestä taannehtivasti eikä sen katsota koskaan olleen olemassa.

- 69 Unionin yleinen tuomioistuin on kuitenkin päätellyt tästä virheellisesti kyseisen 32 kohdan viimeisessä virkkeessä, ettei tällainen ero voisi olla perusteena Abdulrahimin intressille saada asetus N:o 1330/2008 kumotuksi tuomioistuimessa.
- 70 On nimittäin palautettava mieleen, että asetuksen N:o 881/2002 mukaisesti annetuilla rajoittavilla toimenpiteillä on merkittäviä kielteisiä seurauksia niiden kohteena olevien henkilöiden oikeuksille ja vapauksille ja niihin huomattava vaikutus (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-402/05 P ja C-415/05 P, Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio, tuomio 3.9.2008, Kok., s. I-6351, 361 ja 375 kohta). Paitsi sinänsä varojen jäädyttäminen, joka laajojen vaikutustensa takia mullistaa sen kohteena olevien henkilöiden sekä työ- että perhe-elämän (ks. mm. asia C-340/08, M ym., tuomio 29.4.2010, Kok., s. I-3913) ja haittaa monien oikeustoimien tekemistä (ks. mm. asia C-117/06, Möllendorf ja Möllendorf-Niehuus, tuomio 11.10.2007, Kok., s. I-8361), on otettava huomioon myös voimakas paheksunta ja epäluottamus, jotka liittyvät siihen, että kyseessä olevat henkilöt nimetään julkisesti terroristijärjestöä lähellä oleviksi henkilöiksi.
- 71 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 61–67 kohdassa, Abdulrahimin kaltaisella valittajalla on siitä huolimatta, että hänen nimensä on poistettu riidanalaisesta luettelosta, edelleen oikeussuojan tarve sen toteamiseksi unionin tuomioistuimissa, ettei häntä olisi koskaan pitänyt merkitä kyseiseen luetteloon tai ettei häntä olisi pitänyt merkitä siihen unionin toimielinten noudattaman menettelyn mukaisesti.
- 72 On nimittäin niin, että vaikei riidanalaisen toimen lainvastaisuuden toteaminen voi sinänsä korjata aineellista vahinkoa tai yksityiselämän loukkausta, se voi kuitenkin – kuten Abdulrahim on todennut – palauttaa hänen maineensa tai olla tietynlainen korvaus hänelle lainvastaisuudesta aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä, mikä voi siten olla peruste hänen oikeussuojan tarpeensa jatkumiselle (ks. vastaavasti asia 155/78, M. v. komissio, tuomio 10.6.1980, Kok., s. 1797, 6 kohta ja asia C-343/87, Culin v. komissio, tuomio 7.2.1990, Kok., s. I-225, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 73 Valituksenalaisen määräyksen 28 ja 31 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on siis päätellyt virheellisesti siitä, että valittajan nimi on poistettu riidanalaisesta luettelosta asetuksella N:o 36/2011, että hän on toteuttanut täysin tavoitteensa ja ettei hänen kumoamiskanteensa siis voi enää tuottaa hänelle etua.
- 74 Toisin kuin neuvosto ja komissio ovat väittäneet, on merkityksetöntä, että tuomioistuimessa esitetyt kumoamisperusteet koskevat kyseessä olevan toimen perusteluja tai valittajan prosessuaalisten oikeuksien kunnioittamista. Varojen jäädyttämisspäätöksen kumoaminen tällaisilla perusteilla olisi nimittäin omiaan toteuttamaan valittajan tavoitteet siltä osin kuin se herättää vakavia epäilyksiä sen tavan kannalta, jolla kyseessä oleva elin käytti toimivaltaansa suhteessa valittajaan.
- 75 Valittaja ei missään tapauksessa esittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa vain puolustautumisoikeuksien loukkausta koskevia perusteita vaan hän myös kiisti olleensa lähellä al-Qaida-verkostoa. Kuten unionin yleiselle tuomioistuimelle toimitetun kannekirjelmän 142–150 kohdasta ilmenee, Abdulrahim nimittäin kiisti olleensa mukana terroristitoiminnassa tai olleensa lähellä al-Qaida-verkostoa ja väitti merkitsemisensä riidanalaiseen luetteloon johtuneen pelkästään siitä syystä, että hän kuului libyalaisen pakolaisten yhteisöön ja heistä jotkut olivat Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten mukaan olleet mukana terroristitoiminnassa.
- 76 Sekin on merkityksetöntä, ettei kumoamistuomiossa voida viitata asetuksen N:o 1330/2008 antamista edeltäneeseen ajanjaksoon. On nimittäin niin, että vaikka Abdulrahim oli jo merkitty pakotekomitean luetteloon ja oli jo Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten toteuttamien rajoittavien toimenpiteiden kohteena ennen mainitun asetuksen antamista, kuten unionin yleinen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen määräyksen 52 kohdassa, hänen merkitsemisensä riidanalaiseen luetteloon on kuitenkin voinut pahentaa häneen kohdistuvaa paheksuntaa ja epäluottamusta ja siis henkistä kärsimystä, jota hän väittää aiheutuneen.

- 77 On lisättävä, että sellaisenaan sovellettavilla unionin asetuksilla vahvistetuilla luetteloilla ei ole samaa luonnetta eikä samaa oikeudellista ulottuvuutta unionin alueella kuin pakotekomitean luettelolla.
- 78 Valituksenalaisen määräyksen 34 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on todennut, ettei väitetyn lainvastaisuuden tunnustaminen riitä perusteeksi oikeussuojan tarpeen jatkumiselle SEUT 263 ja SEUT 264 artiklaan perustuvissa riita-asioissa, jotka koskevat toimielinten toimien kumoamista tuomioistuimessa, sillä päinvastaisessa tapauksessa kantajalla olisi edelleen intressi vaatia tuomioistuimessa toimen kumoamista, vaikka toimi on peruutettu tai kumottu lainsäädännöllä, mikä ei sopisi yhteen valituksenalaisen määräyksen 24 ja 29 kohdassa tarkoitetun ja tämän tuomion 16 ja 18 kohdassa mainitun oikeuskäytännön kanssa.
- 79 Tällainen päätelmä on kuitenkin vastoin unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, josta ilmenee, että väitetyn lainvastaisuuden tunnustaminen on silloin, kun se voi, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, tuottaa kantajalle etua, peruste sille, että hänellä on edelleen intressi vaatia tuomioistuimessa riidanalaisen toimen kumoamista, vaikka tämän toimen vaikutukset olisivatkin lakanneet kanteen nostamisen jälkeen (ks. vastaavasti em. asia M. v. komissio, tuomion 5 ja 6 kohta; em. asia AKZO Chemie ja AKZO Chemie UK v. komissio ja em. asia Culin v. komissio, tuomion 27–29 kohta).
- 80 Lopuksi kyseistä päätelmää ei voida johtaa myöskään unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, jonka tämä on maininnut valituksenalaisen määräyksen 29 kohdassa ja josta on muistutettu tämän tuomion 18 kohdassa, sillä kyseinen oikeuskäytäntö perustuu saman määräyksen 30 kohdassa selvästi ilmaistuun lähtökohtaan, jonka mukaan oikeussuojan tarve olisi olemassa vain silloin, kun toimen kumoaminen tuomioistuimessa edellyttää sitä, että tuomioistuimen kumoaman toimen antanut toimielin toteuttaa toimenpiteitä SEUT 266 artiklan mukaisesti. Intressi saada riidanalainen toimi kumotuksi tuomioistuimessa säilyy kuitenkin silloin, kun – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – tällainen kumoaminen voi tuottaa kantajalle etua, ja asia on näin, vaikkei vastaajana olevan toimielimien tarvitsisikaan tai vaikka sille olisi konkreettisesti mahdotonta toteuttaa SEUT 266 artiklaan perustuvia toimenpiteitä kumoamistuomion panemiseksi täytäntöön (ks. vastaavasti em. asia Könecke Fleischwarenfabrik v. komissio, tuomion 9 kohta; em. asia M. v. komissio, tuomion 6 kohta; em. asia AKZO Chemie ja AKZO Chemie UK v. komissio, tuomion 21 kohta ja em. asia Culin v. komissio, tuomion 26 kohta).
- 81 Edellä esitetystä seuraa, että unionin yleisen tuomioistuimen päätelmässä, joka sisältyy valituksenalaisen määräyksen 34 kohtaan, on oikeudellinen virhe.
- 82 Samoin on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen määräyksen 35 ja 36 kohdassa, ettei Abdulrahimilla ole oikeussuojan tarvetta muun muassa siksi, että asetuksella N:o 1330/2008 häneen kohdistettuja rajoittavia toimenpiteitä ei ole pysytetty ja että näiden toimenpiteiden poistaminen asetuksella N:o 36/2011 on lopullista erotuksena tilanteesta, josta oli kyse edellä mainitussa asiassa PKK vastaan neuvosto annetussa tuomiossa, johon valittaja vetoaa argumentaationsa tueksi. Asetuksen N:o 1330/2008 lopullinen kumoaminen siten, että valittajan nimi on poistettu riidanalaisesta luettelosta, ei nimittäin estä oikeussuojan tarpeen jatkumista siltä osin kuin kyse on asetuksen N:o 1330/2008 vaikutuksista sen voimaantulon ja tällaisen kumoamisen välisenä ajanjaksona.
- 83 Nyt käsiteltävän asian olosuhteiden ja muun muassa Abdulrahimin maineelle hänen merkitsemisestään riidanalaiseen luetteloon aiheutuneen vahingon laajuuden perusteella on joka tapauksessa katsottava, että hänellä on edelleen oikeussuojan tarve voidakseen vaatia asetuksen N:o 1330/2008 kumoamista tuomioistuimessa itseään koskevilta osin ja saadakseen, jos hänen kanteensa hyväksytään, maineensa palautetuksi ja siten tietynlaisen korvauksen henkisestä kärsimyksestään.
- 84 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että Abdulrahimilla ei ole oikeussuojan tarvetta, joten lausunnon antaminen hänen kanteestaan, jolla hän vaatii asetuksen N:o 1330/2008 kumoamista itseään koskevilta osin, raukeaa.

85 Valituksenalainen määräys on siis kumottava siltä osin kuin siinä todetaan, että lausunnon antaminen Abdulrahimin unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamasta kumoamiskanteesta raukeaa.

Asian palauttaminen unionin yleiseen tuomioistuimeen

86 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että silloin, kun unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisu kumotaan, unionin tuomioistuin voi joko itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen, tai palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

87 Unionin yleinen tuomioistuin on todennut, että lausunnon antaminen kumoamiskanteesta raukeaa, käsittelemättä sen tutkittavaksi ottamista ja sen asiasisältöä, joten unionin tuomioistuimen mielestä asia ei ole ratkaisukelpoinen, se on palautettava unionin yleiseen tuomioistuimeen ja oikeudenkäyntikuluista on päätettävä myöhemmin.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Euroopan unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-127/09, Abdulrahim vastaan neuvosto ja komissio, 28.2.2012 antama määräys kumotaan siltä osin kuin siinä todetaan, että lausunnon antaminen Abdulbasit Abdulrahimin unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamasta kumoamiskanteesta raukeaa.**
- 2) **Asia palautetaan unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta tämä lausuu uudelleen Abdulbasit Abdulrahimin kumoamiskanteesta.**
- 3) **Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.**

Allekirjoitukset